

Dobre praktyki współpracy z lokalną społecznością - kierunki pracy z i na rzecz młodzieży mieszkającej na obszarze rewitalizacji

MODELOWE ROZWIĄZANIA W PRACY Z MŁODZIEŻĄ WYPRACOWANE NA PODSTAWIE DOŚWIADCZEŃ I DOBRZYCH PRAKTYK POLITISTIKO ERGASTIRI AYION OMOLOYITON, CYPR, ORAZ LABORATORIUM INNOWACJI SPOŁECZNYCH, POLSKA, W RAMACH PROJEKTU „MODELOWNIA – MIEJSCA OTWARTE PRZESTRZENIAMI MIĘDZYNARODOWEJ WYMIANY DOBRZYCH PRAKTYK W PRACY ZE SPOŁECZNOŚCIĄ LOKALNĄ”.

Projekt został finansowany ze środków projektu grantowego „Ścieżki współpracy - wsparcie dla podmiotów wdrażających współpracę międzynarodową” w ramach IV Osi priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój „Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa”, Działanie 4.3 Współpraca ponadnarodowa, konkurs nr POWR.04.03.00-IP07-00-007/17

Dobre praktyki
współpracy
z lokalną społecznością
- kierunki pracy
z i na rzecz młodzieży
mieszkającej
na obszarze
rewitalizacji

Opracowanie:
Zespół Laboratorium
Innowacji Społecznych
w Gdyni

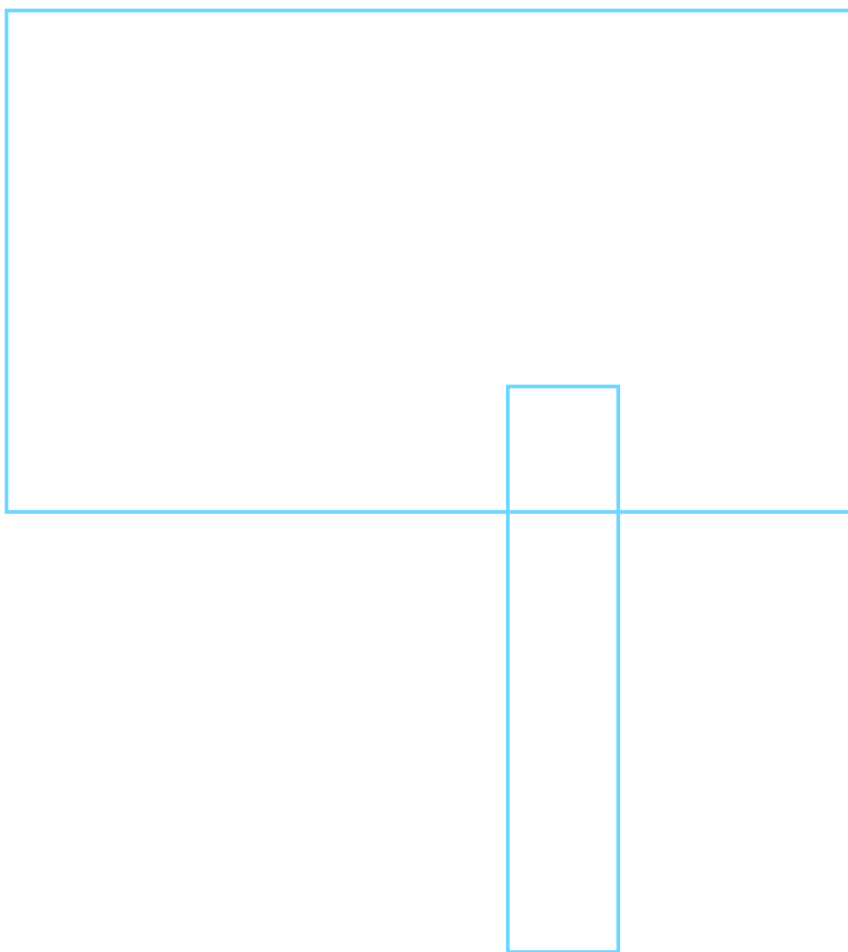
oraz
Zespół Politistiko Ergastiri
Ayion Omoloyiton

Zdjęcia:
Publikowane zdjęcia pochodzą
z zasobów własnych
Politistiko Ergastiri Ayion Omoloyiton
oraz
Laboratorium
Innowacji Społecznych
w Gdyni

Spis treści

Wstęp

- I. O projekcie „Modelownia – miejsca otwarte przestrzeniami międzynarodowej wymiany dobrych praktyk w pracy ze społecznością lokalną” i jego realizatorach **5**
- II. Gdyński model pracy z lokalnymi społecznościami na obszarach rewitalizacji **7**
- III. Metody i formy pracy z młodzieżą, wspólne dla Gdyni i Nikozji **13**
- IV. Przykładowe scenariusze zajęć **20**

Szanowni Państwo,

oddajemy w Państwa ręce publikację, która powstała w ramach ponad rocznej realizacji projektu pn. „Modelownia – miejsca otwarte przestrzeniami międzynarodowej wymiany dobrych praktyk w pracy ze społecznością lokalną”. Jej treść podejmuje zagadnienia pracy z i na rzecz młodzieży. Odwołuje się do wieloletnich doświadczeń partnerów projektu: Laboratorium Innowacji Społecznych w Gdyni oraz Politistiko Ergastiri Ayion Omoloyiton z Nikozji na Cyprze.

Tekst zaczynamy od krótkiej charakterystyki projektu i jego realizatorów. W przypadku Gdyni, szczególne znaczenie w rozważaniach na temat pracy z młodzieżą i na jej rzecz odgrywa kontekst rewitalizacyjny i działalność domów sąsiedzkich, stąd przybliżamy specyfikę tych działań. W następnej części podsumowujemy wnioski płynące z naszej partnerskiej współpracy i formułujemy kilka rad dla osób, które chciałyby prowadzić działania z i na rzecz młodzieży w lokalnej społeczności. Ukazujemy szczególnie ważne dla naszego partnerstwa i naszym zdaniem wartościowe upowszechnienia wartości, konkretne metody i formy pracy z młodzieżą oraz role osób zaangażowanych w te działania. Całość zamykają przykładowe scenariusze konkretnych działań, praktykowanych w Gdyni i w Nikozji.

Publikację przygotowaliśmy przede wszystkim z myślą o specjalist/k/ach i ekspert/k/ach zajmujących się pracą z młodzieżą. Nie było naszą ambicją pokazanie podejścia pracy z i na rzecz młodych mieszkańców w ujęciu globalnym, ale poruszenie aspektu pracy z młodzieżą na obszarze rewitalizacji (Gdynia), czy w ramach działań konkretnej lokalnej społeczności (Nikozja). Nie przedstawiamy wyłącznie gotowych rozwiązań, ale dzielimy się także swoimi przemyśleniami i zbiorem wyzwań przed którymi stoimy, podejmując działania. Materiał został przygotowany w taki sposób, by był maksymalnie praktyczny. Stąd jego maksymalnie esencjonalna forma oraz, stanowiące jego integralną część, wybrane scenariusze konkretnych przedsięwzięć, realizowanych z młodzieżą i na jej rzecz. Liczymy, że materiał będzie dla Czytelników taką samą inspiracją i przygodą, jaką dla nas była partnerska współpraca.

W razie dodatkowych pytań, zapraszamy do kontaktu.

Zespół
Laboratorium Innowacji Społecznych w Gdyni

I. O projekcie „Modelownia – miejsca otwarte przestrzeniami międzynarodowej wymiany dobrych praktyk w pracy ze społecznością lokalną” i jego realizatorach

Projekt pn. „Modelownia – miejsca otwarte przestrzeniami międzynarodowej wymiany dobrych praktyk w pracy ze społecznością lokalną” opierał się na współpracy i wymianie doświadczeń ponadnarodowych. Jego celem było rozwijanie oddziaływań społecznych na obszarach rewitalizacji i wzmacniania efektów gdyńskiego projektu usług społecznych, kierowanych do społeczności lokalnych.

W ramach współpracy poszukiwano skutecznych form pracy z młodzieżą, z uwzględnieniem szczególnego kontekstu terytorialnego (obszar rewitalizacji). „Modelowania”, realizowana w okresie wrzesień 2020 – listopad 2021, pozwoliła na zebranie dobrych praktyk pracy z młodzieżą w oparciu o doświadczenia gdyńskie i cypryjskie (Nikozja). Współpracując przyglądano się wzajemnie stosowanym rozwiązaniom, dyskutowano o celu i specyfice działalności, wskazano idee warte upowszechniania i dalszego rozwijania.

Niniejszy materiał podsumowuje efekt tego doświadczenia. W przypadku partnera cypryjskiego, materiał zawiera żywe odwołania do doświadczeń tworzenia młodzieży przestrzeni do aktywności twórczej oraz budowania i rozwijania kontaktu poprzez kulturę, sztukę i twórcze formy wyrażania siebie.

W przypadku lidera po stronie polskiej – zbiera gdyńskie refleksje i metody związane z pracą z młodzieżą mieszkającą na obszarach rewitalizacji, rozwijane w oparciu o działalność domów sąsiedzkich i usługi społeczne w dzielnicy. Prezentowany efekt prac jest wynikiem zaangażowania specjalistów Politistiko Ergastiri Ayion Omoloyiton i Laboratorium Innowacji Społecznych.

Krótką charakterystykę obu partnerów przedstawiono poniżej:

Politistiko Ergastiri Ayion Omoloyiton to organizacja pozarządowa działająca w Nikozji, na Cyprze. Poprzez organizowane przez siebie wydarzenia i prezentacje oferuje twórcze możliwości mieszkańcom Nikozji, głównie poprzez sztukę, muzykę i taniec. Organizację i działania tworzą osoby zajmujące się sztuką i kulturą. Od powstania w 1999 roku, organizacja rozwinęła bogatą działalność artystyczną, zaistniała w świadomości mieszkańców Nikozji jako jedna z najważniejszych organizacji kulturalnych miasta. Ze względu na specyfikę geograficzno-historyczną Cypru, organizacja pracuje z osobami z różnych kultur i narodowości. Prowadzi zajęcia animacyjne i aktywizujące społeczność lokalną, szczególnie dla młodzieży z różnych środowisk, wykorzystując działania kulturalne i artystyczne, włączające wszystkie grupy i angażujące zarówno uczestników, jak i instruktorów oraz rodziny. Ma ponaddziesięcioletnie doświadczenie w pracy z młodzieżą w swoim sąsiedztwie, poprzez taniec, teatr i muzykę. Od 2012 roku posiada akredytację do świadczenia usług doradczych dla Komitetu UNESCO ds. Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego oraz w zakresie Koordynacji/Hostingu/Wysyłania w ramach projektów ESC poprzez proces znakowania jakości z OID: E10091306.

Więcej
o organizacji:
<https://politistiko-ergastiri.org/>
oraz
<https://en-gb.facebook.com/polerg/events>

¹ Projekt „Gdynia OdNowa – Rozwój usług społecznych świadczonych na rzecz lokalnej społeczności w obszarze Zamenhofa – Opata Hackiego”, realizowany przez gminę Miasta Gdyni w okresie marzec 2019 – grudzień 2022 współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

Laboratorium Innowacji Społecznych (LIS) to jednostka budżetowa działająca w Gdyni od ponad pięciu lat na rzecz mieszkańców i mieszkank. Zajmuje się tworzeniem nowych rozwiązań, prowadzeniem projektów, wdrażaniem programów, rozwijaniem innowacji społecznych i wspieraniem aktywności mieszkańców, sąsiedzkości i partycypacji. Wspólnym mianownikiem działań LIS jest wyrównywanie jakości życia we wszystkich dzielnicach i dla wszystkich grup mieszkańców oraz włączanie mieszkańców w życie miasta i rozwój najbliższego otoczenia. Integrując zasoby mieszkańców Gdyni, gdyńskich instytucji i organizacji LIS realizuje pięć ogólnomiejskich programów.

Szczególnie istotne z punktu widzenia podjętej współpracy partnerskiej są program „Gdynia Od Nowa” – rewitalizacja sześciu obszarów, prowadzona w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Gdyni na lata 2016-2027; Przystań Gdynia – sieć centów sąsiedzkich i lokalnych usług w dzielnicach oraz tworzona dla młodzieży i z młodzieżą Wymiennikownia – Młodzieżowe Centrum Innowacji Społecznych i Designu. Prowadzi współpracę z wolontariuszami międzynarodowymi.

Więcej o instytucji:

<https://lis.gdynia.pl/>

<https://przystan.gdynia.pl/>

<https://www.facebook.com/PrzystanGdynia>

<https://www.facebook.com/LaboratoriumIS>

II. Gdyński model pracy z lokalnymi społecznościami na obszarach rewitalizacji

Doświadczenia zebrane przez gdyński samorząd na obszarach rewitalizacji w ramach współpracy partnerskiej w „Modelowni” przełożyły się na nakreślenie gdyńskiego modelu pracy z lokalnymi społecznościami na obszarach rewitalizacji. Model wyznacza najważniejsze zasady działań prowadzonych lokalnie, z lokalnymi wspólnotami. Podejmuje takie zagadnienia jak współpraca ze społecznościami, rozwój sąsiedztw, potrzeby i zasoby konkretnych obszarów terytorialnych.

Niniejsza publikacja nie ukazuje pełnego modelu, ale jego integralną część - gdyńskie podejście do pracy z i na rzecz młodzieży. Zarówno model, jak i pomysł na pracę z młodzieżą, uwzględniają kontekst rewitalizacji, łącząc potrzeby różnych grup (w tym osób o szczególnych potrzebach) i wielość ofert oraz oddziaływań. Odwołują się do dwóch programów: „Gdynia OdNowa” i „Przystań Gdynia”.

**GDYNIA
ODNOWA**

Gdynia OdNowa

– to program określający blisko dziesięcioletni plan zmian poprawiających jakość życia na gdyńskich obszarach rewitalizacji. Określa zarówno pla-

nowane oddziaływania infrastrukturalne, jak i zintegrowane działania w warstwie społecznej.

Realizowany we współpracy z lokalnymi społecznościami, opiera się m.in. na rozwoju sąsiedztw, lokalnej dumy i tożsamości oraz usług społecznych w dzielnicach, blisko społeczności i miejsca zamieszkania.

„W Gdyni zidentyfikowano sześć podobszarów, które od lat z różnych powodów „odstają” od reszty miasta. Cechuje je złożoność i nagromadzenie problemów społecznych, wyraźnie niższy standard przestrzeni miejskich, a często również izolacja geograficzna oraz stygmat „miejsca gorszego”. Ambicją Gdyni jest, by poprzez rewitalizację doprowadzić do niwelacji istniejących dysproporcji, nie zapominając przy tym o wyjątkowym charakterze, zasobach i potencjałach tych terenów. Gdyński proces rewitalizacji, czyli wdrażania w dzielnicach wieloletnich działań poprawiających jakość życia, prowadzony jest pod marką Gdynia OdNowa. Gdynia OdNowa niesie ze sobą symbolikę odnowy (społecznej, przestrzennej, usług publicznych), a także zapowiedź innowacyjnego podejścia do wdrażania zmian na obszarach miejskich. Przez sformułowanie OdNowa należy rozumieć świeże spojrzenie na stygmatyzowane fragmenty Gdyni i przywrócenie im godnego miejsca na mentalnej mapie miasta. To założenie, że rozwój poszczególnych podobszarów rewitalizacji może zwrotnie wpłynąć na zmianę w całym mieście. Podkreślenie, że siłą napędową zmian w mieście jest potencjał dzielnic, pomniejszych terytoriów, lokalnych społeczności, grup sąsiedzkich. To odwołanie do tradycji Gdyni – miasta „z morza i marzeń”, budowanego i rozwijanego energią swoich mieszkańców.” – Gminny Program Rewitalizacji Miasta Gdyni na lata 2017 -2026, s.9.

² Model współpracy z lokalnymi społecznościami na obszarach rewitalizacji” przyjęty do realizacji Zarządzeniem Nr 4353/21/VIII/R Prezydenta Miasta Gdyni z dnia 9 listopada 2021 r.

Przystan Gdynia.

Sieć centrów sąsiedzkich – tworzone przez gdyński samorząd i gdyńską wspólnotę, osadzone w dzielnicach lokalne centra usług miejskich i aktyw-

ności sąsiedzkiej. To konkretne miejsca na mapie Gdyni – każde ze swoim adresem, wpisanym w nazwę. Rozwijają indywidualny potencjał dzielnic oraz lokalnych społeczności i sąsiedztw. W każdej dzielnicy inaczej – bo działają w lokalnym kontekście i odpowiadają na lokalne potrzeby. Wspierają więzi sąsiedzkie, rozwijają dzielnice, tworzą w nich mikrocentra odpowiadające na najważniejsze i bardzo różnorodne potrzeby mieszkańców.

W każdej Przystani znajduje się dom sąsiedzki. To miejsce rozwoju zainteresowań i realizacji pomysłów mieszkańców, spędzania wolnego czasu, spotkań, edukacji pozaformalnej, zaspokajania potrzeb kulturalnych i sportowych, powstawania oddolnych, samodzielnych i niezależnych inicjatyw. To miejsce przyjazne i otwarte na członków społeczności w różnym wieku, z różnym kontekstem kulturowym, o różnym statusie społecznym i materialnym.

W każdym domu pracują animatorzy i inni specjaliści którzy dbają o to, by harmonogram zajęć odpowiadał oczekiwaniom lokalnej społeczności i stwarzał możliwość działania na rzecz sąsiadów i sąsiedztwa. Oferta jest dla mieszkańców bezpłatna. Przystan Opata Hackiego 33, w oparciu o którą rozwijano działania z młodzieżą w „Modelowni”, działa od maja 2019 roku.

Sieć obejmuje obecnie osiem Przystani – już działających i w trakcie budowy bądź rozbudowy. Przystan Gdynia to ponad 20 tworzących ją instytucji i organizacji, ponad 10 zaangażowanych w ich rozwój rad dzielnic oraz niezliczona i każdego dnia rosnąca liczba mieszkańek i mieszkańców, współtworzących zmiany w dzielnicach. W zależności od lokalizacji, zasobów danej dzielnicy i potrzeb znajdują się w nich kluby seniora, mediateki/biblioteki, dzielnicowe ośrodki pomocy społecznej, placówki wsparcia dziennego, punkty obsługi mieszkańca, siedziby rad dzielnic, funkcje kulturalne, zdrowotne, sportowo-rekreacyjne, edukacyjne, integracji społecznej i kulturowej, a w każdej, bez względu na lokalizację – przestrzeń sąsiedzkie. Przystanie to bogata, zróżnicowana infrastruktura (sale warsztatowe, wspólne kuchnie, urządzenia sportowe i rekreacyjne, ogrody). To przestrzeń dostosowana do osób ze specjalnymi potrzebami, inspirująca oraz stwarzająca wiele możliwości do działania. Szczególną rolę odgrywają centra sąsiedzkie na terenach rewitalizowanych, na których duże znaczenie ma to, by poprawie warunków życia towarzyszyło utworzenie funkcji, których dotąd brakowało, podkreślenie zasobów drzemących w dzielnicy, wzmocnienie więzi międzyludzkich, poczucia dumy i współodpowiedzialności za miejsce swojego zamieszkania.

Więcej: <https://przystan.gdynia.pl/>

Osiedle Zamenhofa – Opata Hackiego. Przestrzeń współpracy z i na rzecz młodzieży.

W ramach „Modelowni” na miejsce szczególnego namysłu nad stosowanymi metodami pracy wybrano obszar Zamenhofa - Opata Hackiego (ZOH). Wybór ten był nieprzypadkowy. To teren, na którym dokonała się spektakularna zmiana, całkowicie odmieniająca oblicze osiedla, poprzedzona ponadśmioletnią współpracą z lokalną społecznością. W ramach rewitalizacji, na stosunkowo małym terenie, spotkały się rozliczne projekty inwestycyjne i społeczne oraz działania prowadzone dla i z lokalną społecznością. Efektem tego współdziałania jest całkowicie odmieniona przestrzeń osiedla i konkretna infrastruktura dla działań społecznych: Przystań Opata Hackiego 33, wyremontowana Biblioteka Chylonia, utworzony dom sąsiedzki podejmujący szereg działań społecznych. Doświadczenia zdobyte podczas rewitalizacji osiedla potwierdzają, że zmiany społeczne zachodzą w innym tempie niż inwestycyjne. Zmiana przestrzenna i powstanie nowych miejsc świadczenia usług społecznych wprowadza nowy etap współdziałania ze społecznością. Z jednej strony pozwala na **rozwój oferty na większą skalę i o szerszym zakresie**, z drugiej zaś wymaga **intensywniejszej koordynacji** i synchronizacji uruchomionych działań. Pozwala również bardziej skupić się na społecznościach kategorialnych - konkretnych grupach mieszkańców, które bez szczególnej koncentracji na ich potrzebach „umykają” w szerszych oddziaływaniach. **W przypadku ZOH taką szczególną grupą jest młodzież.**

Potrzeby młodzieży osiedla ZOH oraz zintegrowane z nimi podejście do pracy z młodą częścią lokalnej społeczności.

Fakt, że na obszarze rewitalizacji pojawiają się poważne deficyty ekonomiczne, edukacyjne, wychowawcze jest nie bez znaczenia dla kondycji młodej części społeczności, ale także dla kierunku, w jakim powinna się odbywać praca na obszarze.

Osiedle Zamenhofa i Opata Hackiego to ok. 10,5 ha, czyli ok. trzy proc. powierzchni gdyńskiej dzielnicy Chylonia. Mieszka tu ok. 2000 osób. Na terenie znajduje się ponad 600 gminnych mieszkań socjalnych i komunalnych. W momencie objęcia Gminnym Programem Rewitalizacji teren charakteryzował zły stan przestrzeni. Osiedle było kojarzone z biedą, alkoholem, uciążliwym sąsiedztwem, brakiem bezpieczeństwa. Na tym stosunkowo niewielkim obszarze przeprowadzono zmianę o wyjątkowym zakresie i skali. Koszt samych inwestycji wyniósł ponad 50 mln złotych, z czego 28 mln zł to kwota z trzech projektów unijnych. Przebudowano i wybudowano odcinki sieci kanalizacji deszczowej, teletechnicznej, energetycznej, gazowej i wodociągowej. Poszerzono chodniki, wyrównano jezdnie. Rozbudowano kluczowe ulice, wprowadzono nowe oświetlenie. Komunalne budynki mieszkalne docieplono, wymieniono w nich okna, grzejniki, doprowadzono ciepłą wodę. Gruntownie przebudowano teren wewnątrz osiedla. Przez środek poprowadzono oświetloną aleję z przestrzeniami rekreacyjnymi i placami zabaw. Utworzono lokalne centrum usług społecznych: w zmodernizowanym budynku Przystani Opata Hackiego 33 działają biblioteka i dom sąsiedzki.

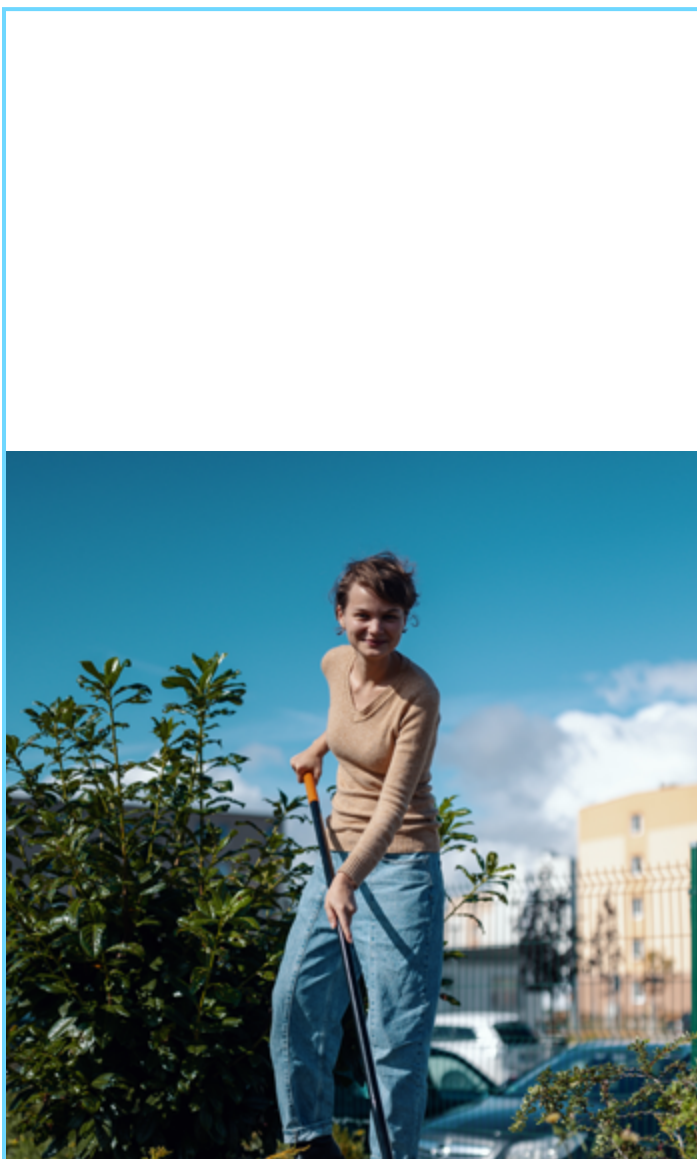

Projektowanie działań wymaga wrażliwości na to, że dzieci i młodzież wychowujące się na osiedlu ZOH wywodzą się w dużej części z rodzin niepełnych, ubogich, z doświadczeniem uzależnienia (od alkoholu, narkotyków), często będących w konflikcie z prawem, długotrwanie korzystających z różnych form wsparcia i o niestabilnej sytuacji zatrudnieniowej. Obciążeni dziecstwem negatywnych wzorców i biedy, często przez rówieśników z innych osiedli obdarzani etykietką „patologii”, mają ograniczoną otwartość na wchodzenie w relacje sąsiedzkie czy też wychodzenie poza własne osiedle, aby eksplorować dzielnicę czy miasto. Stąd tworzenie programu odpowiadającego na rzeczywiste potrzeby i uwzględniającego kontekst lokalny nabiera tu szczególnego znaczenia.

Młodzi mieszkańcy tego konkretnego obszaru rewitalizacji w procesie wychowawczym na co dzień borykają się z problemami rodzinnymi, często spowodowanymi brakiem biologicznego ojca czy rodzicem z doświadczeniem pobytu w zakładzie karnym. Trudności wychowawcze często przekładają się na poważne zagrożenie objęcia dzieci pieczęią zastępczą, konieczność kurateli czy też skierowanie do pobytu w placówce wychowawczej. Całokształt sytuacji rodzinnej wpływa na dużą nieufność młodzieży do świata dorosłych, kryzys zaufania do instytucji i dystans do spontanicznego wchodzenia w nieznane interakcje. Zaangażowanie w nowe działania i wejście w nowe sytuacje edukacyjne czy społeczne stanowi trudną do pokonania barierę. Na opór napotyka oferta odbierana jako „zewnętrzna”, związana z niespotykanymi dotąd miejscami czy też projektami „pomocowymi”. Stąd w pracy z tą grupą niezbędny jest namysł nad takimi zagadnieniami jak budowanie zaufania i relacji, kształtowanie lokalnych autorytetów, indywidualne docieranie do młodzieży, ponawianie zachęt do zaangażowania się i skorzystania z oferty. Jednocześnie nie ma jednego schematu i wzorca, w jaki sposób ten kierunek oddziaływania realizować.

Trudności edukacyjne i obniżenie poczucia sprawczości młodzieży na obszarze rewitalizacji przekładają się na ograniczoną umiejętność partycypowania w systemie edukacji, życiu społecznym czy też kulturalnym. Grupa ta ma ograniczoną umiejętność wyrażania potrzeb, określania i nazywania motywacji oraz tego, gdzie i w jaki sposób chciałaby działać. Tym bardziej planowanie działań i ich realizacja wymaga badania potrzeb młodzieżowych i kształtowania programu w odpowiedzi na nie. Jednocześnie wyzwaniem jest zachowanie balansu pomiędzy inicjatywą samej młodzieży, a z góry zaprojektowaną ofertą. Nadrzędna jest podmiotowość i samostanowienie młodzieży oraz pielęgnowanie idei współpracy i współdziałania.

Wspólnym doświadczeniem większości młodej części społeczności osiedla jest również brak umiejętności zorganizowania sobie czasu wolnego, sprecyzowanych zainteresowań, wzorców postępowania. Priorytetem w tym kontekście staje się różnorodność oferty kierowanej do młodzieży, integrującej takie obszary jak edukacja nieformalna, sport, kultura, działalność społeczna i obywatelska. Istotne jest również zachowanie balansu między działaniami realizowanymi w przestrzeni osiedla a ofertą rozwojową czy spędzania czasu wolnego, udostępnianą w innych częściach miasta przez gdyńskie instytucje, jednostki kultury, organizacje. Należy jednak podkreślić, że młodzież, spędzając czas głównie w domu i w przestrzeni osiedla, ma trudność z samodzielnym wychodzeniem poza przestrzeń osiedla, partycypowaniu w miejskiej ofercie czy korzystaniu z naturalnych walorów miasta. Stąd ważne jest świadome budowanie połączeń z miejskimi ekspertami i jednostkami tak, by nie prowadzić do zamkniętego terytorialnie kręgu wsparcia.

Potrzeba planowania i animowania działań, otwartości na dialog przy jednoczesnej wielowymiarowości wsparcia i oferty sprawia, że w pracy z młodzieżą na obszarze rewitalizacji kluczowe jest budowanie zespołu ekspertów rozumiejących specyfikę potrzeb tej grupy, umiejących nawiązać i utrzymać relację, planować długofalowy rozwój oferty. Potrzeba tu wielości ról, interdyscyplinarności i współpracy. Młode osoby z osiedla ZOH częściej niż inni rówieśnicy doświadczają braku pewności siebie, poczucia niższości, trudności w kontrolowaniu emocji, wyrażaniu uczuć, częściej podejmują zachowania ryzykowne.

Nasilające się problemy związane z samoakceptacją, nawiązywaniem relacji rówieśniczych, nadpobudliwością i agresją oraz niską świadomością społeczną przekładają się na potrzebę adekwatnego wsparcia. Znaczące są również konsekwencje wynikające z przeżywania pandemii Covid-19, obowiązku zachowania dystansu fizycznego i konieczności przebywania w domu rodzinnym. Dodatkowo wpłynęło to u młodzieży z osiedla na obniżenie kondycji psychofizycznej, ograniczyło możliwość swobodnej aktywności, pogłębiło znacznie trudności w funkcjonowaniu w przestrzeni publicznej. Konglomerat tych trudności sprawia, że młodzi mieszkający na obszarze ulic Zamenhofa i Opata Hackiego wymagają wdrażania i rozwijania w dzielnicy, **blisko miejsca zamieszkania, programów długofalowego wsparcia eksperckiego** (m.in. psychologicznego i socjoterapeutycznego). Programy te powinny mieć niski próg dostępu, pozwalający na szybki i niesformalizowany kontakt.

Na obszarze rewitalizacji spotykają się zespoły ekspertów i różne grupy oddziaływań. Istotne jest ich **skoordynowanie** i stała analiza, czy zachowany jest balans pomiędzy ofertą nakierowaną na wsparcie i na rozwój zasobów zarówno indywidualnych, jak i grupy.

W projektowaniu miejsc działających czy uruchamianych na obszarze rewitalizacji istotne jest, **na ile przestrzenie są współdzielone, a na ile są „przestrzenią na wyłączność”**. Prowadzone w Gdyni Przystanie i domy sąsiedzkie są przestrzeniami współdzielonymi, a oferta miejsca tworzona jest przez sąsiedztwo – międzypokoleniowo, międzykulturowo, z poszanowaniem potrzeb wszystkich, a jednocześnie bez oddawania komukolwiek tej przestrzeni na wyłączność. Kontekst współdzielenia jest wyzwaniem w pracy z młodzieżą, która często potrzebuje swojego miejsca „na wyłączność” do działania i tworzenia. Doświadczenie to pokazuje, że **w miejscu nastawionym na różnorodność grup i oddziaływań kluczowe staje się tworzenie programów odpowiadających na potrzeby młodzieży** – zarówno w zakresie oferty, jak i odpowiedniego wyposażenia/wystroju pomieszczeń, w których oferta ta jest realizowana. Wskazane jest również tworzenie sal i pomieszczeń, przestrzeni osiedla – adaptowanych dla młodzieży jako miejsca na wyłączność.

Wybrane działania z i dla młodzieży na obszarze rewitalizacji, na przykładzie ZOH:

- o Działalność domu sąsiedzkiego w Przystani Opata Hackiego 33,
- o Działalność Biblioteki Chylonia w Przystani Opata Hackiego 33,
- o Działalność animacyjno-sportowa Parkur, w ramach świadczenia usług społecznych,
- o Działalność placówki wsparcia dziennego – SPOT (Stowarzyszenie św. Mikołaja Biskupa, koordynacja Zespół Placówek Specjalistycznych),
- o Ogród społeczny – współpraca Przystani ze Stowarzyszeniem Ognisko TKKF Checz Gdynia,
- o Fundusz sąsiedzki (mikrogranty sąsiedzkie),

- o Wsparcie psychologiczne oraz socjoterapeutyczne – w ramach świadczenia usług społecznych,
- o Działalność Teatru Gdynia Główna w przestrzeni osiedla,
- o Dedykowana praca socjalna Dzielnicego Ośrodka Pomocy Społecznej Nr 3,
- o Współpraca z Wymiennikownią – Młodzieżowym Centrum Innowacji Społecznych i Designu,
- o Współpraca z wolontariuszami (w tym międzynarodowymi),
- o Współpraca z Radą Dzielnicy Chylonia oraz Leszczyńki,
- o Współpraca kuratorów sądowych,
- o Zespoły interdyscyplinarne, partnerstwo lokalne – współpraca ekspertów na rzecz społeczności lokalnej.

III. Metody i formy pracy z młodzieżą, wspólne dla Gdyni i Nikozji

Doświadczenia cypryjskie i polskie pokazują wiele wspólnych mianowników i pełną zgodność co do kluczowych zasad i kierunków w pracy z i na rzecz młodych ludzi. Zaprezentowano je w tej części.

Praca z młodzieżą w obu miastach, w Nikozji i Gdyni, odbywa się w jej czasie wolnym, stanowiąc uzupełnienie sformalizowanej edukacji oraz wychowania w rodzinie. **Edukacja pozaformalna** oznacza wszelkie działania mające na celu poszerzenie wiedzy oraz umiejętności członków społeczności lokalnej, odbywające się poza formalnym systemem oświaty. Tworzy młodym ludziom warunki do integracji społecznej, rozwijania kompetencji i umiejętności. Umożliwia odpowiedzialne kreowanie własnego życia osobistego oraz aktywne i świadome uczestnictwo w życiu społecznym. Podstawą skuteczności podejmowanych działań w obu miastach jest **znalezienie odpowiedniej drogi zgodnej z potrzebami młodej osoby w jej środowisku zamieszkania**.

Szczególnie rekomendowanym rodzajem pracy z młodzieżą jest animacja, zwłaszcza społeczno-kulturalna. Łączy ona elementy społecznej mobilizacji, partycypacyjnego organizowania społeczności lokalnych, innowacji społecznych z budowaniem lokalnej tożsamości. Jej stosowanie umożliwia m.in.:

- podniesienie poziomu aktywności młodych ludzi poprzez udział w aktywnym i twórczym życiu oraz współdziałanie w życiu środowiska,
- przygotowywanie i wspieranie lokalnych liderów,
- wzrost liczby i jakości działań międzypokoleniowych, usprawnianie kompetencji komunikacyjnych między młodzieżą a społecznością lokalną,
- zwiększanie dostępu do informacji, wiedzy, umiejętności, możliwości wypowiedzenia swoich poglądów,
- integrację wewnętrzną środowiska i partycypację poprzez współdziałanie w życiu dzielnicy oraz podejmowanie wspólnych działań z innymi mieszkańcami,
- uzupełnienie formalnej edukacji poprzez poszerzanie wiedzy, umiejętności oraz rozwój własnej świadomości, wzrost kompetencji poprzez naukę przez doświadczenie.

Polecane techniki animacyjne dotyczą zarówno technik oddziaływania grupowego jak i indywidualnego.

Techniki pracy grupowej wykorzystują szereg form działań, m.in. metodę warsztatową, gry, wydarzenia plenerowe (festyny i pikniki), zajęcia kulturalne i artystyczne, rekreacyjno-turystyczne oraz aktywność sportową i grupy wsparcia.

Metoda warsztatowa buduje zaangażowanie uczestników w proces uczenia się – nabywania i tworzenia wiedzy. Warsztaty przyjmują różne formy tematyczne i różne sposoby realizacji (balans między formami on-line i off-line). Ważne, by były prowadzone przez doświadczonych trenerów i instruktorów, dopasowujących na bieżąco program, sposób prowadzenia zajęć i narzędzia do potrzeb grupy.

Gry wzbogacają proces animacji, wprowadzając zróżnicowanie i uatrakcyjnienie formy zajęć, pobudzając kreatywność i wpływając na zwiększenie zaangażowania uczestników w działania.

Wydarzenia plenerowe (festyny i pikniki) są formą nawiązania kontaktu ze społecznością lokalną i okazją do działań integracyjnych społeczności. W naturalny sposób stają się wydarzeniami międzypokoleniowymi, łączącymi różne grupy mieszkańców. Stanowią formę celebracji tożsamości wspólnoty.

Zajęcia kulturalne i artystyczne to obszary aktywności łączące kreatywność z możliwością wyrażania siebie, samorealizacji i edukacji. Obejmują formy zarówno plastyczne, muzyczne, instrumentalne, taneczne, filmowe, teatralne, jak i z zakresu sztuk wizualnych.

Zajęcia rekreacyjno-turystyczne zapewniają aktywną formę spędzania wolnego czasu, najczęściej łączoną z działaniami edukacyjnymi. Są okazją do rozwoju, poznawania przyrody, uwarunkowań klimatycznych, rodzinnego miasta i jego okolic, ważnych wydarzeń w jego historii.

Aktywność sportowa to forma spędzania wolnego czasu, pozwalającą zachować zdrowie i higienę psychiczną. Szczególnie aktywności atrakcyjne dla młodych osób (np. parkur, breakdance, kalistenika, taniec nowoczesny) stanowią także formę wyrażania siebie, przekraczania własnych granic, budowania poczucia własnej wartości. Ponadto konieczność dostosowywania się do reguł sportowych zachęca uczestników do uwagi, szybkiej orientacji, podejmowania decyzji, uczy przestrzegania porządku i podporządkowania się umownym przepisom.

Grupy wsparcia to miejsca spotkań osób doświadczających tych samych problemów lub będących w społecznych sytuacjach konfliktowych. Młodzi ludzie pracują w oparciu o własne potrzeby, a tematy i sposób pracy grupy ustalane są przez jej uczestników, co wymaga od nich aktywnej i ciągłej współpracy oraz regularnych spotkań. Grupy mogą być prowadzone przez profesjonalnych terapeutów.

Grupy edukacyjne to działanie realizowane na rzecz tego, aby przedstawiciele społeczności lokalnych zdobywali różnego rodzaju wiedzę i umiejętności, które następnie staną się dla nich ważnym narzędziem we własnej pracy z lokalną społecznością. W grupach treningowych dominującą rolę odgrywa edukacja, ale wspólne spotkania sprzyjają także nawiązywaniu bliższych kontaktów, wymianie doświadczeń i wspieraniu się w rozwiązywaniu istniejących trudności.

Grupy samopomocowe to aktywność, w której przedstawiciele społeczności lokalnej łączą się ze sobą jako mieszkańcy poczuwający się do współodpowiedzialności za wspólne dobro w celu rozwiązania konkretnego lokalnego problemu, na przykład remontu zniszczonej klatki schodowej czy zaaranżowania ogrodu społecznego. Poza małymi grupami społecznymi o charakterze edukacyjnym, w społeczności organizowane mogą być grupy większe, łączące przedstawicieli różnych grup kategoryalnych. Przykładem mogą być kluby seniora, kluby mam/ rodzica/ malucha czy właśnie kluby młodzieżowe.

Techniki pracy indywidualnej najczęściej skupiają się na wyrównywaniu szans edukacyjnych młodzieży, indywidualnego wsparcia socjoterapeutycznego i psychoterapeutycznego.

Wyrównywanie szans edukacyjnych to zajęcia pozaszkolne kierowane do młodych ludzi, którzy napotykają bariery środowiskowe, ekonomiczne, zdrowotne i inne, znacząco utrudniające im dostęp do pełnej oferty usług edukacyjnych i korzystanie z niej. Dotyczą przede wszystkim młodzieży przeżywającej trudności szkolne, osiągającej niskie wyniki w nauce, o szczególnych potrzebach rozwojowych. Wsparcie prowadzone jest najczęściej przez pedagoga lub socjoterapeutę.

Indywidualne wsparcie socjoterapeutyczne zapewnia młodzieży z rodzin przeżywających lub zagrożonych kryzysem pomoc w organizacji czasu wolnego, pokonywania trudności i radzenia sobie z zaburzeniami zachowania. Wymaga aktywnej, ciągłej współpracy i regularnych spotkań z socjoterapeutą.

Indywidualne wsparcie psychoterapeutyczne przeznaczone jest dla młodych osób doświadczających trudności emocjonalnych (np. objawów lękowych, obniżenia nastroju, doświadczenia kryzysowej sytuacji) czy trudności w relacjach interpersonalnych. Jego celem jest wsparcie w rozwiązywaniu pojawiających się trudności, psychoedukacja, wykorzystanie zasobów którymi dysponują rodzina oraz środowisko młodego człowieka do poprawy jego funkcjonowania. Spotkania odbywają się systematycznie, prowadzone są przez psychologa-psychoterapeutę, przyjmując charakter diagnostyczny, konsultacyjny czy terapeutyczny.

Role szczególnie rekomendowane do włączenia do współdziałania z młodzieżą

Obok zasobów materialnych i potencjału lokalnej społeczności niezbędne jest **zaangażowanie w różnym stopniu osób wspierających**: animatorów, trenerów, instruktorów, wolontariuszy, ekspertów udzielających wsparcia – pedagogów, socjoterapeutów, psychologów, psychoterapeutów. Opisy rekomendowanych ról zaprezentowano w tej części, przy czym przy opisie działalności poszczególnych ról nie podawano zazwyczaj kryteriów formalnych niezbędnych do pełnienia danej funkcji, jak np. wykształcenie i doświadczenie zawodowe. Skupiono się na praktycznych aspektach oferowanego wsparcia oraz uchwyceniu różnic w jego charakterze.

Animator to osoba z różnym doświadczeniem zawodowym angażująca, inspirująca, zachęcająca młodzież i jej rodziny do działania, a także edukuje. Jest pracownikiem frontowym, wchodzącym w bezpośrednie relacje z poszczególnymi członkami społeczności. Zna środowisko lokalne, przyjmuje rolę lokalnego planisty: wypracowującego plan działania w lokalnej społeczności na podstawie bezpośrednich doświadczeń i potrzeb (młodych) ludzi mieszkających na danym obszarze. Potrafi odkrywać wspólne wartości, niewykorzystane umiejętności pojedynczych osób, mobilizować je do spożytkowania na rzecz wspólnoty. Wspiera u młodych osób proces uczestniczenia w podejmowaniu decyzji. Aktywizując różnymi metodami, animator rozbudza zainteresowania, pokazuje metody spędzania wolnego czasu. Tworzy i urzeczywistnia działania wyzwalamyjące twórcze potencjały, motywując do kreatywnych i integrujących aktywności. Wspiera liderów i aktywistów lokalnych, inicjuje powstawanie grup sąsiedzkich, wzmacnienie sąsiedzkości.

Pedagog, socjoterapeuta to osoba z odpowiednim wykształceniem, która zajmuje się pomocą pedagogiczną i praktycznymi oddziaływaniami wychowawczymi służącymi terapii dysfunkcji rozwojowych w sferze emocjonalnej, a także społecznej. Wspiera młode osoby uznane za nieprawidłowo funkcjonujące czy niedostosowane społecznie (np. posiadające diagnozę i wskazania do pracy uzyskane w poradni psychologiczno-pedagogicznej). Socjoterapia jest jednym ze skuteczniejszych sposobów pokonywania zaburzeń zachowania i emocjonalnych. Sprzyja nawiązywaniu prawidłowych kontaktów i więzi, przywracaniu i rozwijaniu poczucia własnej wartości, radzeniu sobie z nieśmiałością czy skłonnościami do agresji lub wrogości.

Psycholog, psychoterapeuta to wykwalifikowany ekspert specjalizujący się w działaniu w obszarze zdrowia psychicznego. Te dwa oddziaływania to różne kompetencje i zakres działania, a wybór rodzaju wsparcia zależy od natury trudności, z którymi się mierzy młody człowiek. Psycholog przede wszystkim wspiera w kryzysie i udziela doraźnej pomocy, czasem krótkoterminowej czy też interwencyjnej. Może zdiagnozować i określić mechanizmy radzenia sobie młodego człowieka, wzorce funkcjonowania jego osobowości, mocne strony i obszary do rozwoju. Z kolei psychoterapeuta pomaga lepiej zrozumieć siebie, przyczynić się do zidentyfikowania i zmiany mechanizmów negatywnie wpływających na życie. Psychoterapia jest procesem, którego uczestnik ma okazję zrozumieć własne przeżycia i uwolnić się od nich, zobaczyć przyczyny nieskutecznych działań i nauczyć się kontroli nad własnym życiem. Dzięki spotkaniom z psychoterapeutą młody człowiek może dokonać w sobie trwałej zmiany, poprawić relacje z innymi ludźmi, łatwiej radzić sobie z problemami rodzinnymi, podnieść poczucie własnej wartości. Zajęcia mogą mieć charakter indywidualnego lub grupowego wsparcia.

Trener, instruktor prowadzi indywidualne i grupowe zajęcia aktywizacyjne dla młodzieży poprzez m.in. zabawę, sport, ćwiczenia integrujące, rozwojowe, tematyczne, rekreacyjno-turystyczne. Posiada konkretne umiejętności: np. sportowe, zawodowe, społeczne, interpersonalne. Wykorzystuje wiele twórczych form i metod stymulujących rozwój, kreatywność, współpracę w grupie. Skupia się również na przekazaniu konkretnych umiejętności czy też wiedzy praktycznej. Zajęcia dostosowuje do rodzajów umiejętności i motywacji młodych ludzi, umożliwiając rozwijanie kompetencji, relacji z rówieśnikami, umiejętności fizyczno-technicznych. Np. trener z szeroko rozumianymi kompetencjami artystycznymi odwołuje się do licznych form aktywności: plastycznych, muzycznych, instrumentalnych, tanecznych, filmowych, teatralnych, z zakresu sztuk wizualnych.

Wolontariusz to osoba, która dobrowolnie i bezpłatnie angażuje się w działania na rzecz rozwoju lokalnej społeczności, domu sąsiedzkiego czy też konkretnej grupy młodzieżowej. Nie ma żadnych ograniczeń dla wolontariatu: może pełnić go zarówno senior, jak i osoba niepełnoletnia, mieszkaniec rewitalizowanego obszaru lub spoza niego, osoba w ramach specjalnego programu (np. wolontariatu międzynarodowego). Współpraca wolontarystyczna może przyjąć współpracę długofalową bądź okazjonalną (np. poprzez realizację konkretnego cyklu tematycznego „sąsiedzi-sąsiadom”). Ważne jest włączanie wolontariuszy do działań na rzecz młodzieży, ale także samo aktywizowanie młodych mieszkańców do wolontariatu. Zaangażowanie się w działalność społeczną na rzecz lokalnej społeczności stanowi szczególną relację opartą na wymianie i niesie korzyść obu zainteresowanym stronom.

Te różnorodne role mogą być angażowane indywidualnie bądź opierać się o wykorzystanie potencjału grup, instytucji czy organizacji. Ważnym narzędziem w rozwiązywaniu problemów i wyzwaniach młodych osób jest współpraca interdyscyplinarna przedstawicieli instytucji i organizacji znajdujących się w tym samym środowisku czy działających na jego rzecz. By pomóc młodemu człowiekowi często potrzeba wielu osób, wielu kompetencji, wielu instytucji. Specjaliści pracujący zasięgają opinii lub szukają sojuszników wsparcia w najbliższym otoczeniu młodych ludzi, m.in. w ich rodzinie, szkole, ośrodku pomocy społecznej. Brak współpracy ze strony jednej z tych instytucji lub środowisk, ograniczenie się wyłącznie do pojedynczych ról czy aktywności, często utrudnia trafną diagnozę i skuteczne wsparcie.

Kluczowe zasady w projektowaniu i wdrażaniu działań z młodzieżą - perspektywa gdyńska i cypryjska

Docieranie do osoby i środowiska lokalnego. Diagnoza potrzeb. W pracy z młodzieżą istotne jest poznanie młodego człowieka w jego środowisku – określenie kontekstu lokalnego (osiedla/dzielnicy), jak i indywidualnych potrzeb, oczekiwań, zasobów tej konkretnej osoby, a także wyzwań przed którymi stoi. Kluczowe jest zrozumienie różnorodności środowiska młodzieżowego (wyjście poza upraszczające myślenie o „młodzieży z obszaru rewitalizacji” i wyobrażenia na temat tego, czego młodzież potrzebuje).

Partycypacja i liderzy. Zwłaszcza w pracy z młodymi osobami, stereotypowo traktowanymi jako wykluczone społecznie, kluczowe jest tworzenie warunków do tego, aby młodzi ludzie mogli przejść drogę od odbiorców pomocy do działaczy, aktywistów, liderów. Kluczowe jest upodmiotowienie, angażowanie młodych w uczestnictwo w działaniach i decyzjach oraz wspólna odpowiedzialność za realizowanie działań. Należy działać tak, aby młodzi ludzie byli podmiotem zmiany i mieli na nią pełen wpływ. Kluczowe jest stwarzanie młodym ludziom możliwości doświadczania, jak wiele zależy od nich i jak ważny stanowią zasób w rozwoju swojej społeczności lokalnej.

Wdrażanie form nakierowanych na nawiązanie relacji. Odziaływanie na obszarze rewitalizacji zakłada długofalowe, zaplanowane działania. Jednak, zwłaszcza w przypadku młodzieży, wszelkie incydentalne formy i akcyjne przedsięwzięcia, rozumiane jako działania w przestrzeni osiedla – pikniki, wydarzenia tematyczne, wydarzenia plenerowe, spaceracje dzielnicowe – stanowią ważną formę nawiązywania kontaktu. Zwłaszcza działalność kulturalna i sportowa otwiera przestrzeń nawiązywania kontaktu, relacji, zaproszenia do współdziałania. Wydarzenia lokalne odgrywają także ważną rolę integracyjną i aktywizacyjną. Istotne jest angażowanie młodzieży zarówno w przygotowanie, jak i wykonanie programu.

Działanie poprzez sztukę społecznie zaangażowaną. Formułą nieobojętną dla lokalnych społeczności są różne formy sztuki społecznie zaangażowanej. Happeninki, performance, przedstawienia teatralne z zaangażowaniem mieszkańców, akcje wizualne w przestrzeni osiedla/dzielnicy, warsztaty filmowe fragmenty wydarzeń tanecznych, muzycznych – to formy pozwalające podjąć trudne dla lokalnych społeczności tematy, w bezpiecznej formie wyrazić emocje ważne dla członków społeczności, nazwać mechanizmy kierujące relacjami między różnymi grupami mieszkańców.

Wielowymiarowość, różnorodność i balans w ofercie oddziaływania. Oferta oddziaływania kierowana do młodzieży powinna stwarzać zarówno możliwość wsparcia, jak i rozwoju zasobów oraz potencjałów. Wskazane jest zachowanie balansu między aktywizującymi metodami, których młodzież jest uczestnikiem a działaniami, które młodzi ludzie sami podejmują, mając pełen wpływ na kształt oferty i jej wykonanie. Ważne jest również włączanie młodzieży (jako współorganizatorów, osoby dzielące się swoimi umiejętnościami) w wydarzenia nakierowane na wspólne świętowanie sukcesu (na przykład podczas wydarzeń lokalnych, takich jak pikniki i festyny, służące pokazaniu osiągnięć ogółowi mieszkańców).

Dostępność oferty, uwzględnienie szczególnych potrzeb, zasada równości szans, niedyskryminacji. Oferta powinna być tak zaprojektowana, aby mogły w niej brać udział i współtworzyć ją osoby o szczególnych potrzebach, z różnych kręgów kulturowych, wychowujące się w różnych kontekstach społecznych. Konieczne jest zapewnienie dostępności przestrzennej (eliminacja barier) i wysoka dostępowość (oferta włączająca, nie budująca dystansu – finansowego, mentalnego, środowiskowego). Oferta powinna być dostępna zarówno dla osób indywidualnych (młodzieży, rodzin), jak i całych społeczności. To m.in. dostęp do bezpłatnych zajęć, program angażujący młodzież o szczególnych potrzebach, działania w odpowiednich dla młodzieży porach i miejscach.

Włączanie specjalistów w proces wsparcia. Specjaliści wspierający pokonywanie trudności (np. psycholog, pedagog, terapeuta) prowadzący terapię i inne formy wsparcia (np. socjoterapia, psychoterapia, konsultacje psychologiczne, grupa wsparcia) umożliwiają udzielanie wszechstronnej pomocy młodym osobom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych oraz zaplanowanie wsparcia adekwatnego do natury trudności, z którymi mierzy się młody człowiek, przygotowywanie i realizację programu wraz z osobami z różnych kręgów kulturowych.

Sięganie do środowiska. Działanie z lokalną społecznością wymaga aktywnego wychodzenia w środowisko, w przestrzeń dzielnicy, osiedla także z bieżącą informacją o realizowanych działaniach. Należy zwrócić szczególną uwagę na przekazywanie systematycznych informacji o przebiegu działań za pomocą różnych kanałów komunikacji (gazetka, informacje na tablicy ogłoszeń, strona www, otwarte spotkania informacyjno-organizacyjne). Skuteczny przepływ informacji może zapewnić angażowanie lokalnych partnerstw, grup sąsiedzkich, wolontariuszy, koalicji instytucji i organizacji działających na obszarze rewitalizacji. Jednocześnie młodzież wymaga dedykowanych form docierania z informacją kanałami z których korzystają młodzi. Wskazane są realizowane z młodzieżą kampanie społeczne czy rozwijanie rzecznictwa.

Tworzenie sieci współpracy. Praca z młodzieżą stanowi element szerszego systemu działalności wielu podmiotów i zasobów, wzajemnie na siebie wpływających. Specjaliści zasięgają opinii lub szukają sojuszników wsparcia w najbliższym otoczeniu młodych ludzi, m.in. w ich rodzinie, szkole, ośrodku pomocy społecznej. Najbliższe otoczenie (rodzina, sąsiedzi, społeczność lokalna) jest ważnym czynnikiem wsparcia. Do sieci współpracy włączyć należy organizacje działające na rzecz młodzieży, aktywną młodzież, zaangażowanych w swoje otoczenie mieszkańców, lokalne autorytety, miejscowych działaczy. W szukaniu nowych innowacyjnych rozwiązań i dobrych praktyk należy sięgać również poza środowisko, tworząc długoterminowe relacje formalne i nieformalne.

IV. Przykładowe scenariusze zajęć

Poniższa część prezentuje 16 scenariuszy konkretnych zajęć realizowanych z młodzieżą w Gdyni i na Cyprze w latach 2018 - 2021. Opisują one zarówno charakter prowadzonych aktywności jak i zastosowane metody. Część z nich uwzględnia kontekst prowadzenia działań w czasie obostrzeń pandemicznych, które towarzyszyły realizacji „Modelowni”. Do prezentacji wybrane zostały te zajęcia, które cieszyły się największą popularnością bądź, zdaniem partnerów, mają największy potencjał skalowania i upowszechniania.

Zajęcia realizowane w domu sąsiedzkim, w Przystani Opata Hackiego 33, Laboratorium Innowacji Społecznych

I. Konspekt zajęć: Breakdance oraz Graffiti

1. **Temat zajęć:** Breakdance oraz graffiti
2. **Odbiorcy:** Młodzież w wieku 11- 16 lat.
3. **Problematyka zajęć:** Zapoznanie młodzieży z kulturą hip hopu oraz związaną z nim sztuką graffiti. Wprowadzenie młodzieży w specyficzny klimat kultury hip hop oraz graffiti. Trening taneczny. Nauka ruchów i choreografii tanecznych charakterystycznych dla tańca breakdance oraz ekspresji artystycznej przez sztukę graffiti.
4. **Cel:** Edukacja w zakresie artystycznych form wyrazu. Rozwijanie pasji wśród młodzieży oraz propagowanie aktywności fizycznych przez taniec.
5. **Forma:** Grupowa praca jednolita (jednoczesne wykonywanie podanego zadania przez całą grupę). Synchroniczna nauka choreografii, ruchów, figur i układów tanecznych.
6. **Metody:** Metoda podająca, objaśniania, wykład oraz pokaz. Praktyczna - wykonywanie ćwiczeń i układów tanecznych.
7. **Formy organizacyjne:** Czas trwania - dwie godziny zegarowe, raz w tygodniu. Jedna godzina poświęcona zajęciom tanecznym i jedna na naukę tworzenia tagów graffiti. Cotygodniowe spotkania prowadzone przez doświadczonego instruktora. Zajęcia taneczne przy muzyce oraz zapoznanie uczestników z kulturą hip hopu przez zapraszanie gości/ nowych potencjalnych uczestników.
8. **Środki (np. dydaktyczne):** Miękkie ołówki, markery, papier, sprzęt nagłośnieniowy, maty do tańczenia.
9. **Częstotliwość:** dwie godziny raz w tygodniu.
10. **Opis przebiegu zajęć z określeniem poszczególnych etapów:**

a) Etap wstępny: Zrekrutowanie oraz zintegrowanie grupy młodzieży do nauki tańca oraz graffiti.

b) Etap główny: Przekazanie wiedzy, edukacja taneczna oraz artystyczna. Integracja między uczestnikami, nauka współpracy oraz pozytywnego współzawodnictwa w grupie.

c) Etap końcowy: Stworzenie wystawy „tagów” (prac artystycznych graffiti) oraz występ prezentujący stworzoną choreografię taneczną.

d) Podsumowanie: Powstanie zintegrowanej młodzieżowej grupy skupionej wokół wspólnych zainteresowań i chęci rozwijania swoich umiejętności tanecznych oraz tworzenia graffiti.

II. Konspekt zajęć: Taniec Szkocki

1. **Temat zajęć:** Taniec Szkocki.
2. **Odbiorcy:** Sąsiedzka grupa międzypokoleniowa.
3. **Problematyka zajęć:** Międzypokoleniowe zajęcia taneczne oparte na warsztatowej formule grupowej wielostronnej transmisji wiedzy między uczestnikami. Wzajemne uczenie się od siebie.
4. **Cel:** Oparta na aktywności sąsiedzkiej i oddolnej inicjatywie integracja społeczności lokalnej. Zapoznanie uczestników zajęć z kulturą i tradycją innych zakątków świata przez taniec, ruch.
5. **Forma organizacyjna:** Grupowa praca jednolita (jednoczesne wykonywanie podanego zadania/ćwiczeń i choreografii przez całą grupę). Synchroniczna nauka choreografii, ruchów, figur i układów tanecznych.

6. **Metody:** Metoda podająca, objaśniania, wykład oraz pokaz. Metoda praktyczna: Wykonywanie ćwiczeń i układów tanecznych.

7. **Formy organizacyjne:** Czas trwania - dwie godziny zegarowe raz w tygodniu.

8. **Środki (np. dydaktyczne):** Materiały i aplikacje graficzne do stworzenia plakatów i ulotek promocyjno-informacyjnych, sprzęt nagłośnieniowy, nośniki z muzyką szkocką.

9. **Częstotliwość:** dwie godziny raz w tygodniu.

10. **Opis przebiegu zajęć z określeniem poszczególnych etapów:**

a) **Etap wstępny:** Promocja zajęć i rekrutowanie oraz zintegrowanie różnorodnej wiekowo grupy do nauki tańca.

b) **Etap główny:** Przekazanie wiedzy, edukacja taneczna, integracja między uczestnikami. Zdobycie nowych umiejętności tanecznych oraz wiedzy na temat szkockiej kultury i tradycji.

c) **Etap końcowy:** Wieczorek taneczny, pokaz taneczny w przestrzeni osiedla, dla sąsiadów.

d) **Podsumowanie:** Powstanie zintegrowanej, międzypokoleniowej grupy sąsiedzkiej.

III. Konspekt zajęć: Zabawa Karnawałowa

1. **Temat zajęć:** Zabawa karnawałowa.

2. **Odbiorcy:** Sąsiedzka grupa międzypokoleniowa.

3. **Problematyka zajęć:** Międzypokoleniowe wydarzenie budujące i integrujące społeczność lokalną, związane z kultywowaniem polskiej kultury i tradycji wynikającej ze święta kalendarzowego. Spontanicznie zainicjowana przez mieszkańców forma otwartych warsztatów kulinarnych w celu urozmaicenia wydarzenia drobną degustacją potraw.

4. **Cel:** Oparta na aktywności sąsiedzkiej i oddolnej inicjatywie integracja społeczności lokalnej w oparciu o narodową kulturę i tradycję.

5. **Forma:** Aktywności grupowe.

6. **Metody:** Spontaniczna aktywność ruchowa/taneczna. Wzajemna wymiana wiedzy o tematyce kulinarnej.

7. **Formy organizacyjne:** Jednorazowe wydarzenie okolicznościowe, trzy godziny zegarowe.

8. **Środki (np. dydaktyczne):** Materiały i aplikacje graficzne do stworzenia plakatów, sprzęt nagłośnieniowy, nośniki z muzyką taneczną, materiały plastyczne do stworzenia masek karnawałowych oraz elementy drobnego wystroju do udekorowania sali: balony, wstążki, kolorowe łańcuchy, konfetti.

9. **Częstotliwość:** Okazjonalne wydarzenie jednorazowe.

10. **Opis przebiegu zajęć z określeniem poszczególnych etapów:**

a) **Etap wstępny:** Promocja wydarzenia na terenie dzielnicy.

b) **Etap główny:** Wspólna zabawa sąsiedzka oraz integracja międzypokoleniowa.

c) **Etap końcowy:** Wspólne sprzątanie – nauka współpracy oraz przyjęcie współodpowiedzialności za Dom Sąsiedzki.

d) **Podsumowanie:** Powstanie zintegrowanej, międzypokoleniowej grupy sąsiedzkiej.

IV. Konspekt zajęć: Dobrze Mieć Sąsiada

1. **Temat zajęć:** Internetowe konsultacje społeczne.

2. **Odbiorcy:** Osoby 18plus.

3. **Problematyka zajęć:** Poznanie codziennego życia dzielnicy w oparciu o relacje mieszkańców poprzez zdefiniowanie potrzeb, trudności, radości, wszelkich tematów o wysokim znaczeniu i randze dla mieszkańców.

4. **Cel:** Diagnoza jakości życia mieszkańców, potencjalnych potrzeb oraz możliwości ich zaspokojenia poprzez prace animacyjną. Wspieranie inicjatyw i aktywności mieszkańców.

5. **Forma:** Zdalna indywidualna / Zdalna grupowa. Spotkania za pośrednictwem platformy Zoom w czasie pandemii.

6. **Metody:** Zebranie informacji w oparciu o wywiad swobodny.

7. **Formy organizacyjne:** Trzygodzinny dyżur raz w miesiącu oraz spotkania indywidualne po umówieniu się przez email.

8. **Środki (np. dydaktyczne):** Materiały i aplikacje graficzne do stworzenia postów i ulotek promocyjno-informacyjnych, kwestionariusz wywiadu.

9. **Częstotliwość:** Dyżur raz w miesiącu po trzy godzinny.

10. **Opis przebiegu zajęć z określeniem poszczególnych etapów:**

a) **Etap Wstępny:** Promocja wydarzenia na terenie dzielnicy oraz w Internecie. Przeprowadzenie wywiadów z kilkoma/ kilkoma/ kilkunastoma sąsiadami na temat potrzeb sąsiedzkich, zapotrzebowania na tematykę spotkań.

b) **Etap główny:** Internetowe spotkania w oparciu o scenariusz wynikający z kwestionariuszy wywiadów.

c) **Etap końcowy:** Zebranie wniosków wynikających z sąsiedzkich spotkań. Wdrożenie rekomendacji sąsiedzkich/ rzecznictwo – przekazanie wypracowanych postulatów do odpowiednich jednostek/ organizacji/ lokalnych partnerstw.

d) **Podsumowanie** – ustalenie formuły dalszych spotkań sąsiedzkich. Analiza możliwości włączenia w działanie kolejnych sąsiadów.

V. Konspekt zajęć: Radio ZOH

1. **Temat zajęć:** Sąsiedzka audycja – podcast.
2. **Odbiorcy:** Osoby 18plus.
3. **Problematyka zajęć:** Podcast informacyjno-rozrywkowy z życia mieszkańców dzielnicy Chyloni i Gdyni.
4. **Cel:** Integracja sąsiedzka poprzez zapraszanie sąsiadów oraz wybranych gości związanych z życiem domu sąsiedzkiego. Budowanie tożsamości lokalnej oraz patriotyzmu lokalnego.
5. **Forma:** Indywidualna.
6. **Metody:** Audycje tematyczne.
7. **Formy organizacyjne:** Audycja 20 – 30-minutowa.
8. **Środki (np. dydaktyczne):** Mikrofon, mikser audio z możliwością nagrywania przez USB, komputer.
9. **Częstotliwość:** Raz w miesiącu, z możliwością poszerzenia do dwóch razy miesięcznie.
10. **Opis przebiegu zajęć z określeniem poszczególnych etapów:**
 - a) Etap wstępny: stworzenie studia nagraniowego, przygotowanie pracy technicznej. Nauczenie się korzystania ze sprzętu audio. Pisanie scenariuszy, zapraszanie wybranych gości.
 - b) Etap główny: stworzenie audycji radiowych poprzez zapraszanie ciekawych gości z dzielnicy oraz Gdyni.
 - c) Etap końcowy: emisja radiowa na kanałach internetowych Laboratorium Innowacji Społecznych, w mediach społecznościowych oraz profili FB Przystań Gdynia.
 - d) Podsumowanie: ankieta wśród mieszkańców badająca dalszy zakres tematyczny audycji.

VI. Konspekt zajęć: Spotkania z pasją

1. **Temat zajęć:** Rozwijanie pasji oraz zainteresowań.
2. **Odbiorcy:** Osoby 12plus.
3. **Problematyka zajęć:** Prelekcje tematyczne pasjonatów różnorodnej aktywności czy miłośników zwierząt, spotkania miłośników zwierząt, organizowanie konkursu na najpiękniejszego kundelka Chyloni, stworzenie wspólnego kalendarza na przyszły rok. Spotkania z wolontariuszem „Ciapkowa” w celu zachęcenia do adopcji, przedstawienie benefitów posiadania zwierząt, etc.
4. **Cel:** Integracja sąsiedzka oraz działania hobbistyczne i rekreacyjne.
5. **Forma:** Grupowa.
6. **Metody:** Metoda podająca, objaśnianie, wykłady, pokazy i spotkania sąsiedzkie.

7. **Formy organizacyjne:** Spotkania 90-minutowe.
8. **Środki (np. dydaktyczne):** Poczęstunek konferencyjny, laptop, rzutnik, flipchart, materiały do pisania (kartki, długopisy etc.).
9. **Częstotliwość:** Raz w miesiącu z możliwością poszerzenia do dwóch razy miesięcznie.
10. **Opis przebiegu zajęć z określeniem poszczególnych etapów:**
 - a) Etap wstępny: Nawiązanie współpracy z ciekawymi prowadzącymi. Promocja stacjonarna oraz internetowa wydarzeń. Zebranie i zachęcenie do współdziałania lokalnych liderów, wolontariuszy, lokalnych pasjonatów.
 - b) Etap główny: Spotkanie tematyczne poświęcone określonym zainteresowaniom i aktywnościom, według ułożonego kalendarza.
 - c) Etap końcowy: Relacja dokumentalna na kanałach internetowych Przystani (FB, strona). Podsumowanie całego cyklu. Zebranie od mieszkańców interesujących ich tematów do następnego cyklu.
 - d) Podsumowanie: Stworzenie (elektronicznego) pamiątkowego kalendarza promującego podjęte działania, aktywności, lokalnych liderów i pasjonatów.

VII. Konspekt zajęć: Tworzenie Muralu

1. **Temat zajęć:** Utworzenie muralu w przestrzeni publicznej.
2. **Odbiorcy:** Osoby 13plus. Przewidziana liczba osób do stworzenia muralu: pięć (do przemyślenia, w zależności od wielkości powierzchni do zagospodarowania).
3. **Problematyka zajęć:** Stworzenie w przestrzeni dzielnicy trwałej formy wyrażenia symboli lokalnej dumy i tożsamości.
4. **Cel:** Integracja poprzez zainteresowania, chęć wspólnego działania, nawiązanie relacji poprzez wspólną pracę, poprawa estetyki miejsca w którym powstanie mural, manifestacja tematu jako np. symbolu miejsca, dzielnicy, marzeń twórców, idei która ma być widoczna dla szerszego odbiorcy. Przekazanie wiedzy na temat tworzenia muralu w technice szablonów. Różne wymiary działania: cel społeczny - integracja w grupie, cel edukacyjny - nauka tworzenia muralu, cel filozoficzno - ideologiczny, cel estetyczny - dekoracyjność muralu.
5. **Forma:** Grupowa lub indywidualna praca nad zebraniem symboli, stworzeniem projektu; działanie w przestrzeni osiedla.

6. **Metody:** Praca w grupie kierowana przez osobę znającą technikę tworzenia i wykonywania muralu.

7. **Formy organizacyjne:** Spotkania w miejscu wyznaczonym, np. Przystań Opata Hackiego 33 (potrzebna większa sala) oraz w przestrzeni osiedla.

8. **Środki (np. dydaktyczne):** zestaw pomocy gotowych do zastosowania w trakcie realizacji zajęć. Projektor, arkusze papieru, brystol, nożyczki, skalpele, nożyki introligatorskie, kalki, taśmy klejące szare oraz przezroczyste, farby akrylowe, wałki, pędzle, ołówki, drukarka, drabina.

9. **Częstotliwość:** Proponowana liczba spotkań uzależniona od dyspozycyjności twórców. Optymalnie dwa-trzy razy w tygodniu po trzy godziny lub czasami, w zależności od potrzeb, dłużej. Całkowity zakres czasowy wykonania zadania: maksymalnie jeden miesiąc.

10. **Opis przebiegu zajęć z określeniem poszczególnych etapów:**

a) Etap wstępny: Znalezienie miejsca, w którym powstanie mural: ustalenie prawa własności, uzyskanie zgody na działanie, pozyskanie materiałów potrzebnych do stworzenia muralu, zadbanie o prawa autorskie do projektu muralu, uregulowanie wskazujące, kto będzie odpowiedzialny za utrzymanie muralu w przyszłości, kto zajmie się konserwacją, jaka będzie długość istnienia muralu. Zakup materiałów do stworzenia i wykonania muralu, rekrutacja twórców, wyłonienie osoby odpowiedzialnej za cały projekt.

b) Etap główny: Pozyskanie ekipy twórców, którzy przy zaangażowaniu społeczności lokalnej konsekwentnie wykonają mural. Uwzględnienie warunków meteorologicznych do wykonania zadania. Nauka tworzenia muralu w technice szablonu, wskazówki techniczne dotyczące kolorów, przygotowania miejsca pod mural, narzędzi pracy. Wykonanie szablonów zgodnych z tematyką muralu.

c) Etap końcowy: Namalowanie muralu, oficjalna odsłona muralu. Celebracja muralu w dzielnicy.

d) Podsumowanie: Rozmowa o tym, co się udało, a co poszło nie tak. Wnioski na przyszłość. Ewaluacja.

VIII. Konspekt zajęć: Spotkania z Beatboxem

1. **Temat zajęć:** Beatbox.

2. **Odbiorcy:** Młodzież od 13. do 17. roku życia. Przewidziana liczba od czterech do ośmiu osób.

3. **Problematyka zajęć:** Zajęcia o charakterze socjoterapeutycznym, z wykorzystaniem technik Beatbox.

4. **Cele:**

A. Terapeutyczne: redukcja napięć psychicznych i fizycznych organizmu; praca na zasobach własnych, wzmacnianie poczucia własnej wartości; korygowanie zachowań w obszarach „ja-ja”, „ja-zadanie”, rozwijanie poczucia własnej wartości, poznanie swoich umiejętności, mocnych stron, nabywanie umiejętności współpracy w zespole, rozwój komunikacji werbalnej.

B. Rozwojowe umacnianie poczucia przynależności do grupy.

C. Edukacyjne: zapoznanie z sztuką Street Art oraz instrumentami muzycznymi, kształtowanie wrażliwości i pamięci słuchowej, nauka technik relaksacyjnych, utrwalanie technik beatbox, nauka czytania i zapisu nut.

5. **Forma:** Grupowe.

6. **Metody:** Zabawy integracyjne, wykorzystanie środków audiowizualnych (fragment występu), techniki oddechowe.

7. **Formy organizacyjne:** Spotkania 90-minutowe, jeden raz w miesiącu, z możliwością zwiększenia częstotliwości do dwóch razy w miesiącu.

8. **Środki (np. dydaktyczne):** Sprzęt audiowizualny, maty, mikrofon, metronom.

9. **Opis przebiegu zajęć z określeniem poszczególnych etapów:**

a) Etap wstępny: Formowanie i integrowanie grupy.

b) Etap główny: Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem ćwiczeń rozluźniających, technik relaksacyjnych, świadomości ciała, ćwiczeń wzmacniających umiejętności komunikacji interpersonalnej, analizy występów Beatbox (np. TOP 10 DROPS Grand Beatbox Battle Solo 2019 (<https://youtu.be/5uDZBxBJf2Y>), układanie własnych bitów, dokonywanie zapisu nutowego przy użyciu metronu prostego.

c) Etap końcowy: Prezentacja przez uczestników ich własnych umiejętności i tego, czego nauczyli się w ramach warsztatów. Występy w przestrzeni osiedla, na festynach, wydarzeniach.

d) Podsumowanie: Analiza dalszego kierunku prowadzenia zajęć, potrzeb młodzieży w środowisku.

IX. Konspekt zajęć: Trening sportowy Parkur

1. **Temat zajęć:** Zajęcia ogólnorozwojowe sportowe dla młodzieży – uczestników terapii zajęciowej.
2. **Odbiorcy:** Młodzież, osoby 14plus.
3. **Problematyka zajęć:** Terapia zajęciowa, bieżące wsparcie motywacyjne uczestników, wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa, partycypacyjne planowanie programu zajęć i zasad ich realizacji wywołujące poczucie sprawstwa i współodpowiedzialności, trening sportowy, wzmocnienie koordynacji i sprawności fizycznej.
4. **Cel:** Wzmocnienie procesu socjoterapii dzięki nauce radzenia sobie z trudnymi emocjami poprzez ruch, rozwój osobisty i wzrost samoświadomości poprzez ruch.
5. **Forma:** Grupowe.
6. **Metody:** Parkur. To forma aktywności fizycznej polegająca na efektywnym, użytecznym i bezpiecznym przemieszczaniu się po dowolnym terenie. Osoba uprawiająca parkour, zwana traceurem, przeskakuje przez murki i barierki, wspina się na ściany i skacze między wszelkimi napotkanymi przeszkodami. Wiele godzin treningów na mniejszych wysokościach i odległościach oraz w bezpieczniejszych warunkach przygotowuje traucera do pokonania każdej przeszkody, rozwijając jego techniki sprawnego przemieszczania się w trudnych warunkach.
7. **Formy organizacyjne:** Sala, teren zewnętrzny osiedla – przestrzeń umożliwiająca dokonywanie wyskoków, przemieszczania się po barierach ustawionych w przestrzeni.
8. **Środki:** Sprzęt mobilny miękki i twardy do parkour, materace gimnastyczne.
9. **Częstotliwość:** Dwa spotkania w tygodniu, po dwie godziny każde.
10. **Opis przebiegu zajęć z określeniem poszczególnych etapów:**
 - a) **Etap wstępny:** Formowanie i integrowanie grupy.
 - b) **Etap główny:** Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem ćwiczeń rozluźniających, rozciągających, kalenistycznych; korzystanie z rozstawionych przyrządów i sprzętów mobilnych, zaaranżowanych i naturalnych przeszkód; rozmowy z uczestnikami o programie, potrzebach; dobieranie programu i zakresu działań do potrzeb i możliwości poszczególnych uczestników; planowanie i wykonywanie w formie warsztatowej nowych mobilnych przeszkód, omawianie zajęć i osiągnięć, np. podczas wspólnych zajęć kulinarnych, treningu siłowego.
 - c) **Etap końcowy:** Prezentacja przez uczestników ich własnych umiejętności i tego, czego nauczyli się w ramach warsztatów. Występy w przestrzeni osiedla, na festynach, wydarzeniach.

d) **Podsumowanie:** Analiza dalszego kierunku prowadzenia zajęć, potrzeb młodzieży w środowisku. Rozwijanie grupy zaawansowanej i początkującej.

X. Konspekt zajęć: Wsparcie psychologiczne

1. **Temat zajęć:** Poradnictwo psychologiczne.
2. **Odbiorcy:** Osoby 18plus. Uczestnicy indywidualni i rodziny.
3. **Problematyka zajęć:** Wsparcie psychologiczne dla osób indywidualnych i rodzin.
4. **Cel:** Wsparcie osób w radzeniu sobie z syndromem wyuczonej bezradności - stanem braku kontroli oraz możliwości zmiany sytuacji, nawet kiedy okoliczności temu sprzyjają. Praca z zagadnieniami będącymi konsekwencją ugruntowanego przekonania co do braku możliwości zmian: uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, depresją, niską samooceną, prokrastynacją.
5. **Forma:** Wsparcie indywidualne i grupowe.
6. **Metody:** Terapia poznawczo-behawioralna.
7. **Formy organizacyjne:** Spotkania terapeutyczne w wydzielonym do tego pomieszczeniu (względnie stałym).
8. **Środki (np. dydaktyczne):** Skale depresji A. Beck, Skala oceny nastroju Greenberger-Padesky, Test SCID II.
9. **Częstotliwość:** godzinna sesja raz w tygodniu.
10. **Przykłady używanych narzędzi:** Praca z kartą aktywności, rozpoznawanie myśli automatycznych - nauka rozróżniania myśli automatycznych i emocji; weryfikacja automatycznych myśli poprzez dialog sokratejski; wykorzystanie technik poznawczych: trening umiejętności społecznych, obserwacja nastroju i zachowania z kartą ćwiczeń, trening relaksacji i uważności; praca w oparciu o model depresji A. Becka.

Opis przebiegu zajęć z określeniem poszczególnych etapów:

- a) **Etap wstępny:** Nawiązanie relacji. Diagnoza. Ustalenie kolejności sesji diagnostycznej, przedstawienie planu terapii, oczekiwań wobec terapii oraz jej celów.
- b) **Etap główny:** Realizacja regularnych spotkań terapeutycznych, prowadzenie relacji terapeutycznej.
- c) **Etap końcowy:** Podsumowanie postępów terapeutycznych, dalszych oczekiwań i potrzeb
- d) **Podsumowanie:** Zakończenie terapii i zapobieganie nawrotom.

Zajęcia realizowane przez Politistiko Ergastiri Ayion Omoloyiton

XI. Konspekt zajęć: Europejski Dzień Sąsiada

Temat zajęć: Europejski Dzień Sąsiada.

Odbiorcy: Mieszkańcy dzielnicy. Sąsiedzi. Kadra organizacji i wolontariusze/ ochotnicy (międzynarodowi i lokalni) oraz członkowie organizacji i ich rodziny.

Problematyka zajęć: Świętowanie/festyn w dzielnicy z okazji obchodzonego w maju Europejskiego Dnia Sąsiada.

Cel: Wspólne celebrowanie relacji sąsiedzkich i poczucia solidarności, spędzanie czasu przy muzyce, grach, w tańcu i sąsiedzkich rozmowach.

Rodzaj zajęć: Zajęcia grupowe przy zaangażowaniu całej okolicy i lokalnej społeczności.

Metody: Partycypacja i współtworzenie na każdym z etapów wydarzenia przez lokalną społeczność. Spotkania społeczności, sąsiadów, ochotników, wolontariuszy, członków organizacji w celu zorganizowania wydarzenia, zaplanowania aktywności i przestrzeni na nie (m.in. strefa gastronomiczno-kulinarna, taneczna, gry dla dzieci), podziału ról i zadań. We współpracy z gminą Nikozja i policją zamknięcie dla ruchu kołowego dróg w okolicy. Zaangażowanie mieszkańców w realizację całego wydarzenia i aktywności w przestrzeni wspólnej dzielnicy z wykorzystaniem gier, zabaw, animacji, muzyki, tańca. Zaangażowanie sąsiadów w ramach idei współdzielenia - każdy sąsiad ma wkład w wydarzenie: przygotowywanie jedzenia i napojów, rozstawianie krzeseł i stołów na świeżym powietrzu, zapewnienie sprzętu technicznego audio, materiałów do prac plastycznych na potrzeby organizowania gier dla dzieci, przygotowywanie plakatów, ulotek, dekoracji, foto-budki.

Formy organizacyjne: Jedno wydarzenie trwające ok. sześciu godzin.

Częstotliwość: Raz do roku.

Opis zajęć ze wskazaniem czasu trwania każdego etapu:

a) **Etap wstępny:** złożenie wniosku o dofinansowanie (grant) spotkania sąsiadów, ochotników, członków organizacji w celu zorganizowania wydarzenia, ustalenie przestrzeni przeznaczonej na poczęstunek, muzykę, gry i inne zajęcia, przygotowanie gier, żywności, wykonywanie tańców i nadawanie muzyki.

b) **Promocja wydarzenia w okolicy:** wśród lokalnej społeczności, w szkole, dzielnicy, wśród partnerów i członków organizacji oraz ich rodzin i znajomych. Przygotowanie: rozstawianie stołów i krzeseł przez sąsiadów, ukła-

danie przygotowanych napoi i poczęstunku. Rozstawianie stoisk dla aktywności (m.in. dla dzieci, np. gry, poszukiwanie skarbów, prace plastyczne i rzemieślnicze, malowanie twarzy). Przygotowanie sprzętu do puszczenia muzyki oraz wykonania muzyki na żywo, do tańca, pokazów teatralnych.

c) **Etap główny:** Świętowanie przez sąsiadów, zbliżenie się osób w różnym wieku i z różnych krajów, a każdy z inną historią, oraz włączenie się we wspólne elementy lokalnej społeczności. Zmiana nawyków korzystania z przestrzeni (sąsiedzi są zachęceni do spacerów, swobodnego jeżdżenia na rowerze i wrotkach po całej przestrzeni przearanżowanej na ten czas w strefę pieszą).

d) **Etap końcowy:** Sprzątanie po spotkaniu włączające wszystkich sąsiadów/uczestników spotkania – wspólpraca zakładająca współodpowiedzialność.

e) **Podsumowanie:** Dalszy rozwój interakcji i więzi sąsiedzkich. Wzmacnianie aktywnego udziału w życiu społecznym.

XII. Konspekt zajęć: Tańce tradycyjne/ ludowe

Temat: Warsztaty w zakresie tańców tradycyjnych, ludowych z dziećmi, młodzieżą i osobami dorosłymi.

Odbiorcy: Osoby od szóstego roku życia, z podziałem na grupy taneczne nie ze względu na umiejętności, ale na wiek uczestników (6-7 lat, 8-9 lat; 10-11 lat, młodzież i osoby dorosłe).

Problematyka: Nauka tańca tradycyjnego, ludowego, tradycyjne pieśni, zabawy, tradycje cypryjskie.

Cel: Podniesienie świadomości kulturalnej i zachęcenie lokalnej społeczności do aktywnego udziału. Zachęta do ekspresji samego siebie i improwizacja w tańcu.

Rodzaj zajęć: Jednolita praca grupowa (jednoczesne wykonywanie poszczególnych zadań przez całą grupę). Synchroniczna nauka kroków, rytmu, ruchów i figur oraz układów tanecznych.

Metody: Metoda teoretyczna – wyjaśnienie i pokaz. Metoda praktyczna – wykonywanie ćwiczeń, kroków, figur i układów tanecznych.

Formy organizacyjne: Czas trwania: 60 – 120 minut raz w tygodniu (w zależności od grupy wiekowej). Nauczycielami są członkowie organizacji, którzy przybierają rolę nauczycieli, lokalni ochotnicy, międzynarodowi wolontariusze, często członkowie organizacji, którzy w przeszłości byli studentami. Metodologia skupia się bardziej na ekspresji samego siebie i improwizacji niż na choreografii.

Środki: Zasoby ludzkie – nauczycielami są lokalni oraz międzynarodowi wolontariusze, którzy wspierają cały proces (otaczają troską dzieci, ustalają plan zajęć itp.); sprzęt do odtwarzania muzyki i sprzęt video, mapy aby pokazać, skąd dany taniec pochodzi. Zajęcia o niskim progu dostępu: opłaty za udział są niskie, dzieci przychodzą na zajęcia z rodzeństwem i/lub rodzicami, którzy mogą dołączyć do zajęć dla dorosłych, co sprawia, że w zajęciach uczestniczą całe rodziny.

Częstotliwość: 60 – 120 minut w tygodniu.

Opis zajęć ze wskazaniem czasu trwania każdego etapu:

a) **Etap wstępny:** Formowanie i integrowanie grupy lokalnych ochotników, aby wzięli na siebie rolę nauczycieli, następnie tworzenie grup dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

b) **Etap główny:** Nauka tańców tradycyjnych – integracja grupy poprzez współpracę.

c) **Etap końcowy:** Przedstawienie kulturalne poświęcone szczególnemu tematowi – zazwyczaj pod koniec roku szkolnego. Zorganizowanie pokazu tańców i pieśni oraz tego, czego uczestnicy się nauczyli się jako grupa w czasie warsztatów.

d) **Podsumowanie:** Zaangażowanie w organizację warsztatów dzieci, młodzieży i osób dorosłych często pochodzących z tej samej rodziny. Dalszy rozwój centrum: Tańce Tradycyjne.

XIII. Konspekt zajęć: Warsztaty Breakdance

Temat: Warsztaty Break dance.

Problematyka: Nauka breakdance i trening. Wprowadzenie i zaznajomienie młodych osób z kulturą hip-hop. Nauka charakterystycznych ruchów i choreografii tanecznej specyficznej dla breakdance.

Cel: Budowanie świadomości kulturalnej i zachęcanie lokalnej społeczności – zwłaszcza osób młodych, do aktywnego udziału. Nauka wyrażania siebie, rozwijanie hobby i promowanie aktywności fizycznej poprzez taniec. Redukcja napięć.

Rodzaj zajęć: Jednolita praca w grupie (jednoczesne wykonywanie poszczególnych zadań przez całą grupę), synchroniczne uczenie się choreografii, ruchów, figur i układów tanecznych. Zapoznanie uczestników warsztatów z kulturą hip-hop.

Metody: Metoda teoretyczna – wyjaśnienie, wykład i pokaz. Metoda praktyczna – wykonywanie ćwiczeń i układów tanecznych.

Formy organizacyjne: Czas trwania – 90 minut raz w tygodniu. Zajęcia prowadzone przez doświadczonego nauczyciela tańca, pochodzącego z lokalnej społeczności, dzielącego się swoją wiedzą i doświadczeniem. Zajęcia taneczne przy muzyce.

Częstotliwość: Raz w tygodniu.

Opis zajęć wskazujący na czas trwania każdego etapu:

a) **Etap wstępny:** Formowanie i integrowanie grupy.

b) **Etap główny:** Nauka tańca breakdance – integracja grupy poprzez współpracę i zdrowe współzawodnictwo w ramach grupy.

c) **Etap końcowy:** Przedstawienie przez uczestników ich własnych umiejętności i tego, czego nauczyli się w ramach warsztatów.

d) **Podsumowanie:** Angażowanie młodzieży w inne aktywności; profilaktyka problemów społecznych poprzez uczestnictwo młodzieży w warsztatach, aktywność fizyczną, taniec i ekspresję emocji.

XIV. Konspekt zajęć: Interaktywne Programy Edukacyjne

Temat: Programy edukacyjne.

Odbiorcy: Szkoły i uczniowie.

Problematyka: Programy edukacyjne organizowane i realizowane w Centrum Kultury w celu zapoznania z kulturą w formie interaktywnej i nieformalnej.

Cel: Budowanie świadomości kulturalnej i edukacyjnej oraz zachęta lokalnej społeczności, szczególnie osób młodych, do aktywnego uczestnictwa. Zapoznanie się z elementami kultury cypryjskiej poprzez zajęcia interaktywne przy pomocy metod nieformalnych np. teatr i taniec.

Rodzaj zajęć (grupowe lub indywidualne): Praca w grupie.

Metody: Metody nieformalne i zajęcia interaktywne: taniec, muzyka, teatr, opowiadanie opowieści (teoretyczne i praktyczne).

Formy organizacyjne: Animatorzy wchodzą w różne role, aby uczyć dzieci kultury cypryjskiej, a dokładniej tańców tradycyjnych i muzyki ludowej, opowiadania cypryjskich opowieści ludowych; prezentacja cypryjskich strojów ludowych itp. Zajęcia prowadzą profesjonalni muzycy i aktorzy oraz amatorzy, którzy występują w roli animatorów.

Środki (np. dydaktyczne): Rekwizyty, tradycyjne stroje, tradycyjne instrumenty muzyczne, sprzęt audio do odtwarzania muzyki i video.

Częstotliwość: Raz w miesiącu – w ciągu roku szkolnego; raz w tygodniu – ok. dwóch godzin tygodniowo.

Opis zajęć wskazując na czas trwania każdego etapu:

a) **Etap wstępny:** Formowanie się grupy animatorów i zadbanie o płynność oraz przygotowanie zajęć z zakresu programu.

b) **Etap główny:** Uczniowie dzielą się na grupy (opowiadanie opowieści, taniec, muzyka i stroje) i spędzają 40 minut w grupie, aby zapoznać się z danym tematem.

c) **Etap końcowy:** Podczas ostatniej godziny wszystkie grupy zbierają się razem, aby opowiedzieć i zaprezentować tradycyjną opowieść pieśnią, tańcem, odegrać rolę i noszenie tradycyjnych strojów.

d) **Podsumowanie:** Profesjonalni muzycy i aktorzy oraz amatorzy, którzy występują w roli animatorów i korzystają z rekwizytów, tradycyjnych strojów oraz instrumentów muzycznych, opowieści ludowych ucząc w ten sposób dzieci czym jest kultura cypryjska. Cały program trwa około dwóch godzin.

XV. Konspekt zajęć: Poszukiwanie Skarbów

Temat: Poszukiwanie skarbów w okolicy – rodzina aktywność.

Odbiorcy: Społeczność szkół podstawowych.

Problematyka: Eksploracja otoczenia poprzez poszukiwanie skarbów.

Cel: Budowanie świadomości lokalnej oraz angażowanie lokalnej społeczności, szczególnie osób młodych i ich rodzin oraz lokalnej szkoły, we wspólną aktywność społeczną.

Rodzaj zajęć: Zajęcia grupowe.

Metody: Próba włączenia uczniów o mniejszych możliwościach, włączanie w działania całych rodzin. Pokazanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.

Formy organizacyjne: Jedno wydarzenie/około czterech godzin.

Środki: Mapy i przewodniki.

Częstotliwość: Wydarzenie jednorazowe.

Opis zajęć (wskazując na czas trwania każdego etapu):

a) **Etap wstępny:** Przygotowanie i promocja wydarzenia w lokalnej społeczności. Przygotowanie gry terenowej. Skompletowanie uczestników.

b) **Etap główny:** Przeprowadzenie gry terenowej. Poszukiwanie skarbów. Zabawa, zajęcia interaktywne i edukacyjne dla dzieci i osób dorosłych.

c) **Etap końcowy:** Podsumowanie gry, wręczenie symbolicznych nagród uczestnikom.

d) **Podsumowanie:** Uzyskanie wskazówek do potencjalnych zmian programu w przyszłych edycjach.

XVI. Konspekt: Cypr Północny. Echa Miasta.

Temat: Aktywność o charakterze historycznym.

Odbiorcy: Około 500 osób: wolontariusze młodzieży (w tym międzynarodowi), mieszkańcy miasta i turyści, ludzie młodzi, studenci i rodziny (których nie stać na wizytę w muzeum).

Problematyka: „Echa Miasta” to specjalnie zaaranżowany spacer o walorach historycznych w przestrzeni miasta z przystankami, w czasie których historia ożywa dzięki bohaterom z różnych epok historycznych. Projekt realizowany przez lokalnych i międzynarodowych wolontariuszy, przyjmujących role animatorów i organizujących poszczególne przystanki historyczne. Służą jako przewodnicy w czasie spaceru w obrębie murów starego miasta Cypru Północnego, zatrzymując się w różnych miejscach, przedstawiając różne ważne okresy historyczne i znaczące historie dla Nikozji i Cypru.

Cel: Organizowanie wycieczek interaktywnych i nieformalnych po starym mieście w obrębie murów weneckich, aby przywołać echo dawnych czasów, okresów, w których żyli tu ludzie, przekazać historię miasta. Celem jest włączenie młodzieży z różnych krajów (Francja, Włochy, itp.), mieszkającej lub pracującej na Cyprze, gdyż historia Cypru angażowała różne narody, które niegdyś okupowały tę wyspę. Nacisk położony jest na pokojowe współistnienie, język i elementy, które do dzisiaj pozostały żywe w kulturze cypryjskiej (materialne i niematerialne).

Czas trwania (harmonogram): Wydarzenie trwające dziesięć dni (rozpoczynające się w dany weekend i kończące się w następny). W weekendy uczestnikami są różnorodne grupy – rodziny, przyjaciele, turyści itp. W ciągu tygodnia - szkoły. Wydarzenie możliwe do realizacji także w formule jednodniowej (np. w Międzynarodowym Dniu Muzeów).

Środki: Zajęcia interaktywne, tańce, gry, quizy, mapy, stroje, zwiedzanie, kody QR, rekwizyty, sprzęt audio, muzyka na żywo, poczęstunek i napoje.

Częstotliwość: Raz do roku.

Opis zajęć (wskazując na czas trwania każdego etapu):

a) **Etap wstępny:** Przygotowanie pomysłu na wydarzenie. Współpraca Politistiko Ergastiri Ayion Omologiton, Gminy Nikozji, Miejskiego Muzeum Nikozji Leventis i Hamamu Omerie oraz wolontariuszy Europejskiej Służby Ochotniczej i wolontariuszy lokalnych, międzynarodowych wolontariuszy młodzieżowych mieszkających i pracujących na Cyprze Północnym. Koordynacja współpracy z wolontariuszami przez edukatorów muzeum. Przygotowanie poszczególnych przystanków (każdy z nich dotyczy jednej epoki, szczególnego okresu historycznego), programu przystanku i scenografii (na każdym przystanku animatorzy ubrani są zgodnie z daną epoką/okresem historycznym, prezentując krótki dialog, w tym grę interaktywną lub taniec). Przygotowanie wycieczek z przewodnikiem, kończących się w Miejskim Muzeum Nikozji, w czasie których przewodnik opowiada uczestników przez miasto wyjaśniając tło wydarzeń historycznych. Szeroko rozpropagowana informacja o wydarzeniu.

b) **Etap główny:** Przeprowadzenie według wypracowanej koncepcji wydarzenia „Echa Miasta” - wszystkich zajęć interaktywnych i spacerów zachęcających do uczestniczenia osoby przyłączające się do grupy zwiedzających. Włączenie na każdym z etapów młodzieży - wolontariuszy lokalnych i międzynarodowych, tworzących materiał, aranżujących przestrzeń i prezentujących krótkie przedstawienia na przystankach.

c) **Etap końcowy:** Zakończenie przedsięwzięcia. Likwidacja stoisk, zabezpieczenie poszczególnych rekwizytów. Celebracja dobrze zrealizowanego zadania. Zacieśnienie i więzi międzykulturowych między wolontariuszami.

d) **Podsumowanie:** Przeprowadzenie ewaluacji – w wymiarze programu całego wydarzenia, organizacji, logistyki, współpracy z wszystkimi wolontariuszami (zebranie ich wniosków, ale też idei i pomysłów na kolejne wydarzenie).

Linki do filmów zrealizowanych
w ramach projektu

Wirtualna wizyta w Nikozji, Cypr

Wersja w języku angielskim:

https://youtu.be/vk6aV_Hmss

Wersja w języku greckim:

<https://youtu.be/f7CrY4DI9cE>

Wersja w języku polskim:

<https://www.youtube.com/watch?v=E09MbarJorM>

Wirtualna wizyta w Gdyni:

Wersja w języku polskim:

<https://youtu.be/hrl24nVYRI4>

Wersja w języku angielskim:

<https://www.youtube.com/watch?v=iOfHakx2cYU>

Wersja w języku greckim:

https://www.youtube.com/watch?v=YtqQdiOeavE&list=PLVUzB9kZ9s_mTLq3Z7tHjOHkCklogjhry&index=3&t=209s

Projekt został finansowany ze środków projektu grantowego „Ścieżki współpracy - wsparcie dla podmiotów wdrażających współpracę międzynarodową” w ramach IV Osi priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój „Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa”, Działanie 4.3 Współpraca ponadnarodowa, konkurs nr POWR.04.03.00-IP.07-00-007/17

